

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

ФІЛОСОФІЯ РОМАНА ІНГАРДЕНА І СУЧАСНІСТЬ

Колективна монографія

За редакцією Дмитра Шевчука

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2021

УДК 101.9
ББК 87
Ф 56

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 10 від 24 березня 2021 року)*

Рецензенти:

Марія Петрушкевич, доктор філософських наук, доцент;

Світлана Ганаба, доктор філософських наук, професор.

Філософія Романа Інґардена і сучасність: колективна
Ф 56 монографія / за ред. Дмитра Шевчука. Острог: Видавництво
Національного університету «Острозька академія», 2021.
232 с.

ISBN 978-617-8041-01-4

DOI 10.25264/978-617-8041-01-4

Книга присвячена ідеям відомого польського філософа Романа Інґардена, представника феноменології і засновника так зв. «другої феноменології». Автори наукових розвідок, поміщених у цьому виданні, аналізують погляди Романа Інґардена, які стосуються проблем зі сфери онтології, епістемології, антропології, естетики, аксіології, філософії літератури. Крім того, у книзі окреслено значення Романа Інґардена для сучасної філософії та здійснено порівняння його поглядів з іншими сучасними філософами – представниками феноменології, Львівсько-Варшавської школи, сучасної семіотики, філософії діалогу та ін. Книга буде цікавою для дослідників сучасної філософії та широкого кола читачів.

УДК 101.9

ББК 87

Konsulat Generalny
Rzeczypospolitej Polskiej
w Łucku

*Книга видана за сприяння
Генерального Консульства РП в Луцьку*

ISBN 978-617-8041-01-4

© Колектив авторів, 2021

© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Катерина Шевчук РОМАН ІНҐАРДЕН: ФІЛОСОФСЬКА ОСОБИСТІТЬ	8
Ольга Муха, Оксана Дарморіз ФІЛОСОФСЬКІ СЕМІНАРИ РОМАНА ІНҐАРДЕНА	16
Ян Воленський РОМАН ІНҐАРДЕН І ЛЬВІВСЬКО-ВАРШАВСЬКА ШКОЛА	31
Андрій Дахній ДВІ ПАРАДИГМИ ФЕНОМЕНОЛОГІЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ: МАРТІН ГАЙДЕГґЕР ТА РОМАН ІНҐАРДЕН	62
Людмила Речич ТЕМПОРАЛЬНІСТЬ У ІНҐАРДЕНА І ЛЕВІНАСА: ІДЕНТИЧНІСТЬ І ВІДМІННІСТЬ	74
Лариса Карачевцева ПІЗНАННЯ ЯК ЦІННІСНИЙ СТОСУНОК У ФІЛОСОФІЯХ ЙОГАННА ВОЛЬФґАНґА ҐЕТЕ І РОМАНА ВІТОЛЬДА ІНҐАРДЕНА	85
Леопольд Згода ЦІННІСТЬ І ДІЯ	106
Катерина Шевчук ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ АКСІОЛОГІЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ Р. ІНҐАРДЕНА	118
Ольга Наконечна ВЧЕННЯ Р.ІНҐАРДЕНА ПРО ЛЮДИНУ: ЦІННІСНИЙ ВИМІР	131
Микола Зайцев БУТТЯ І ЧАС В ОНТОЛОГІЇ Р. ІНҐАРДЕНА	146
Оксана Дарморіз ДЕЯКІ ІДЕЇ РОМАНА ІНҐАРДЕНА В КОНТЕКСТІ СЕМІОТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ КУЛЬТУРИ	154
Анна Брожек ПРОЯСНЕННЯ ТЕМНОЇ ГЛИБИНИ. МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ІНҐАРДЕНІВСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ МУЗИЧНОГО ТВОРУ	166

Катерина Шевчук, Дмитро Шевчук ЕСТЕТИЧНА ТЕОРІЯ РОМАНА ІНГАРДЕНА І СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО	188
Світлана Кочерга, Олександра Вісич ІНГАРДЕНІВСЬКА КОНЦЕПЦІЯ КОНКРЕТИЗАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ТЕКСТОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ (НА МАТЕРІАЛІ ДРАМАТУРГІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ)	204
Марек Рембєж ПЕРЕОЦІНКА В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ. ПРО ВТРУЧАННЯ ПАНДЕМІЇ У СВІТ ЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ	219
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	230

ВСТУП

Роман Інґарден – це, без сумніву, видатна постать польської філософії. Його ідеї широко обговорюють у філософських дискусіях до сьогодні, а концепції лишаються актуальними. Він був представником феноменології і засновником (часом навіть кажуть «хрещеним батьком») так званої «другої феноменології». Зокрема, критично переосмислив ідеї свого вчителя – Едмунда Гуссерля.

Філософські дослідження Романа Інґардена торкаються проблем із царини епістемології (теорії наукового пізнання), онтології (теорії буття), естетики, аксіології (теорії цінностей), а також філософської антропології та філософії мови. Спосіб філософування Інґардена характеризується фундаментальністю, чіткістю, реалістичним налаштуванням і прагненням цілісного охоплення феноменів. Як пише про нього польський дослідник Нарцис Лубніцький, «...можна не поділяти багато філософських поглядів Інґардена, але не можна заперечувати того, що він був непересічним мислителем; що не задовольнявся “мікрофілософією”, [...] але атакував найбільш визначальні проблеми у стилі великих філософів минулих століть».

Надзвичайно важливі дослідження Романа Інґардена в галузі естетики. Зокрема, він аналізував різні види мистецтва: літературу, архітектуру, живопис. Основні теми з естетики, яких торкався у своїх роздумах: схематизація і конкретизація твору мистецтва, багатшаровість структури твору мистецтва, розроблення понять естетичного предмету й естетичного досвіду. Анджей Тищик щодо естетичної теорії Інґардена писав таке: «Значення досягнень Інґардена на полі польської і світової естетики не треба спеціально доводити, воно добре обґрунтоване. Навіть якщо його естетична думка породжує суперечності

та з різних причин була, є і, мабуть, буде критикована, усе одно не підлягає сумніву, що вона становить важливий орієнтир не лише для загальної (філософської) рефлексії щодо мистецтва і його цінності, але також без перебільшення всіх царин, які описують цей аспект культури, як-от, поетика, історія мистецтва, музикологія, театрологія чи фільмологія». Тісно пов'язаною з естетикою є теорія цінностей Романа Інґардена. Варто згадати також «Книжечку про людину» – твір, у якому філософ подав свою антропологічну концепцію.

На жаль, в Україні не так багато досліджень, присвячених Інґардену. Ще менше перекладів. Сейм Республіки Польща проголосив 2020 рік «роком Романа Інґардена». Це суттєво оживило дискусії про творчість філософа у Польщі й усьому світі. Саме з нагоди цієї події за підтримки Генерального консульства Республіки Польща в Луцьку в Національному університеті «Острозька академія» відбулася Міжнародна конференція «Філософія Романа Інґардена і сучасність». Важливо, що учасниками цього зібрання стали науковці з України та Польщі, які досліджують різні аспекти творчості Інґардена. Це дало змогу охопити його погляди на фундаментальні проблеми зі сфери онтології, епістемології, антропології, естетики, аксіології, філософії літератури. Крім того, дискусії в межах конференції виразно окреслили значення Романа Інґардена для сучасної філософії та дали змогу порівняти його погляди з іншими сучасними філософами – представниками феноменології, Львівсько-Варшавської школи, сучасної семіотики, філософії діалогу та ін. Надзвичайно цінні розвідки, які демонструють можливість застосувати філософські ідеї Інґардена для аналізу літератури (зокрема й української літератури, що було доведено на прикладі Лесі Українки).

Свого часу редактори «Словника філософських понять Романа Інґардена» (*Słownik pojęć filozoficznych Romana Ingardena*) Анджей Новак і Лешек Сосновський зазначили, що Роман Інґарден «точно не належить до гераклітівської лінії “темних філо-

софів”. Його думка, як правило, виводиться у чіткий і послідовний спосіб...».

Маємо надію, що книга, яка постала за результатами згаданої вище конференції, дасть змогу подати, насамперед для українського читача, самого Романа Інгардена і його філософську думку в чіткий і послідовний спосіб. А також сподіваємося, що вона стане своєрідною мотивацією для подальших обговорень ідей цього філософа в Україні.

Дмитро Шевчук

Наукове видання

ФІЛОСОФІЯ РОМАНА ІНГАРДЕНА І СУЧАСНІСТЬ

колективна монографія

За редакцією Дмитра Шевчука

Відповідальний за випуск *Дмитро Шевчук*

Комп'ютерна верстка *Наталії Крушинської*

Дизайн обкладинки *Романа Шулика*

Коректор *Віталій Максимчук*

Формат 42х30/4. Ум. друк. арк. 13,48. Обл.-вид. арк. 13,0. Наклад 100 пр.
Зам. № 36–21. Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «Cambria».

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.